

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Л. В. МАЛЯР, Г. М. ШИКІТКА

**«Література для дітей дошкільного віку»
Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи**

Ужгород–2025

УДК 37.016(076):82-93.09
М 21

Маляр Л.В., Шикітка Г.М. Література для дітей дошкільного віку: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2025. 30 с.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до вимог освітньо-професійної програми «**Дошкільна освіта**» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (галузь знань **01 – Освіта/Педагогіка**, спеціальність **012 – Дошкільна освіта**).

Рецензенти:

Попадич О.О., доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

Кухта М.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

*Рекомендовано до друку:
науково-методичною комісією факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №6 від 20.01.2025 р.)*

© Л.В. Маляр, 2025
© Г.М. Шикітка, 2025

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Тема 1. Дитяча література – складова і невід'ємна частина художньої літератури, її своєрідність. Усна народна творчість у колі дитячого читання

Тема 2. Казка як жанр усної народної творчості й художньої словесності. Із історії становлення й розвитку літературної казки

Тема 3. Українська дитяча література XIX – початку XX ст.

Тема 4. Дитяча література новітнього періоду

Тема 5. Сучасна література для дітей. Література для дітей незалежної України

Тема 6. Українська література для дітей на початку XXI ст.

Тема 7. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття

Рекомендовані джерела інформації

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Дитяча література» є вибірковою складовою блоку дисциплін професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти і спрямовується на ознайомлення студентів із літературним процесом в українському та світовому письменстві у дискурсі дитячого читання. У процесі навчання студенти засвоюють зміст рекомендованих для читання дітям художніх творів. Такий підхід викликає у студентів інтерес до дитячих книг, бажання самотійно в них орієнтуватися, виразно читати, аналізувати їх, тобто готує майбутнього фахівця до ефективного використання художньої літератури як важливого засобу формування світоглядних позицій сучасної дитини. Адже як казав В.Сухомлинський: «Книжка – то азбука культури, перша сходинка мудрості, перші двері до світу людяності».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Дитяча література» є ознайомлення студентів із творами дитячої літератури та методичними підходами до їх використання у роботі з дітьми дошкільного віку, а також формування у майбутніх педагогів професійних умінь та навичок реалізовувати у освітньому процесі закладу дошкільної освіти дидактично-виховний потенціал літературної творчості.

Завдання курсу: знати твори відомих дитячих українських і зарубіжних письменників, які ввійшли до золоті скарбниці вітчизняної та світової літератур; виділяти етапи розвитку та історичні умови формування літератури для дітей; знати біографії та основні характеристики творчості дитячих письменників; усвідомлювати жанрову своєрідність фольклорної та авторської літератури; розуміти соціальний контекст художніх творів; володіти основними літературознавчими термінами; розширювати уявлення студентів про місце і значення дитячої літератури у вихованні особистості дитини; знати вимоги до змісту й оформлення книг для дітей дошкільного віку; усвідомлювати психологічні особливості сприймання художнього тексту дошкільниками; уміти підбирати твори відповідно до віку дітей і завдань роботи; виразно читати поетичні та прозові твори для дітей; аналізувати твори дитячої літератури різних видів і жанрів у єдності їх естетичної та соціально-етичної сутності, визначати їх освітньо-виховний та естетичний вплив на дітей, використовувати їх як ефективний засіб розвитку мовлення дітей, формування національної свідомості, патріотичних почуттів та гуманістичних світоглядних позицій; уміти самотійно готувати повідомлення про письменника, використовуючи його книги та літературно-критичні матеріали; оцінювати дитячі книжки з точки зору педагога, визначати для якого віку вони адресовані, який пізнавальний, виховний та естетичний потенціал мають; використовувати вивчені напам'ять жанри дитячого фольклору та кращі твори письменників у повсякденному житті дітей (заняття, режимні процеси, екскурсії, свята

тощо); складати оповідання, казки, загадки тощо про явища природи, речі побуту, персонажів слов'янської міфології; усвідомлювати рівень власної професійної діяльності, своїх здібностей; володіти навичками самовдосконалення, уміти використовувати механізм самооцінки власних досягнень у педагогічній діяльності.

Серед очікуваних результатів навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни **«Дитяча література»**:

- Знати структуру проектування й створення безпечного розвивального освітнього середовища в умовах сучасного ЗДО; володіти уміннями і навичками забезпечення організації педагогічного процесу у закладах дошкільної освіти з урахуванням основних закономірностей його перебігу та принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, компетентнісного підходу тощо. Усвідомлювати роль художньої літератури у освітньому процесі ЗДО, розглядати дитячу літературу як мистецтво слова, яке зосереджує в собі національні та загальнолюдські цінності, а також і як навчальний матеріал, який треба вміти інтерпретувати з літературознавчої та методичної точки зору одночасно, щоб обирати доцільні напрями аналізу літературного твору та, враховуючи психологічні особливості його сприймання дітьми дошкільного віку, використовувати красне письмо як ефективний засіб їх всебічного розвитку та формування художньо-мовленнєвої компетентності. Уміти організовувати та аналізувати свою педагогічну діяльність; виявляти і розвивати педагогічні здібності, готовність до підвищення рівня педагогічної майстерності, виявляючи також здатність добирати і опрацьовувати наукову та навчально-методичну літературу з літературного читання.
- На основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу уміти визначати завдання і зміст різних видів діяльності, спрямованої на реалізацію в умовах ЗДО літературної освіти; використовувати жанри дитячого фольклору та кращі твори письменників у повсякденному житті дітей (мовленнєві та інтегровані заняття, ігри, прогулянки, спостереження, режимні процеси, проведення літературних ранків, святкових вечорів, книжкових вікторин, виставок, етичних бесід за змістом художніх творів, їх переказ, декламування, інсценування, ілюстрування, створення коміксів, оповідань, казок, загадок тощо; облаштування простору дитячої книги тощо). Уміти визначати освітньо-виховний та естетичний вплив творів літературного мистецтва на дітей, використовувати їх як ефективний засіб розвитку

мовлення дошкільників, формування національної свідомості, патріотичних почуттів та гуманістичних світоглядних позицій.

- Уміти проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей та підвищення інтересу до дитячої книги, літературного мистецтва у дітей та батьків (зустрічі із дитячими письменниками, фольклористами, діячами культури, бібліотекарями, школярами-активними читачами тощо). Уміти надавати рекомендації батькам щодо способів активізації читацьких потреб у дітей.
- Враховуючи освітньо-виховний потенціал красного письменства, виявляти здатність використовувати художню літературу як потужний засіб формування і розвитку у дітей дошкільного віку мовленнєвої компетентності, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного мовлення дітей, формувати здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії на засадах толерантності, взаємоповаги в умовах поліетнічного суспільства.
- Уміти і виявляти готовність навчатися й оволодівати знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку навчання, розвитку й виховання дітей; вміти застосовувати в освітньому процесі передовий практичний досвід педагогів-новаторів; виявляти готовність створювати власну методичну скарбничку технологій, стратегій вивчення літературного матеріалу. Оцінювати дитячі книжки з точки зору педагога, визначати для якого віку вони адресовані, який пізнавальний, виховний та естетичний потенціал мають, добирати ефективні методичні підходи та технології їх використання у освітньому процесі ЗДО.

Тема 1. Дитяча література – складова і невід'ємна частина художньої літератури, її своєрідність.

Питання для обговорення

1. Поняття «дитяча література», своєрідність дитячої літератури. Функції дитячої літератури.
2. Зародження і розвиток національної літератури для дітей.
3. Тематичне та жанрове розмаїття літературних творів для дітей. Художнє оформлення книг для дітей.
4. Видатні діячі культури про роль книги у вихованні дітей.
5. Дитяча книжка. Читацькі інтереси та інтерес до книги, до читання. Умови формування читацьких інтересів та активної читацької діяльності. Причини втрати інтересу до читання книг.
6. Коло читання дітей дошкільного віку.
7. Популяризація дитячої літератури на сучасному етапі. Сучасні дитячі журнали («Барвінок», «Зернятко», «Пізнайко», «Маленький розумник», «Маленька фея та сім гномів», «Малятко», «Крилаті», «Ангелятко», «Куля», «Вигадай, думай, грай», «Равлик», «Колобочок», «Стежка», «В гостях у казки», «Смайлик», «Яблунька», «Веселі картинки», «Весела перерва», «Джміль», «Дзвіночок», «Водограйчик» тощо), їх змістова насиченість, структура.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Складіть опорну схему, що відображає основні етапи становлення і розвитку дитячої літератури в Україні.
2. Розгляньте особливості дитячої літератури на конкретному дитячому творі. Яким має бути твір для дитини дошкільного віку?
3. Опрацюйте питання з основ теорії літератури. Специфіка художньої літератури. Художній образ, його природа, відношення до дійсності. Відмінність образів художньої літератури від інших видів мистецтва. Принципи аналізу художнього твору. Тема та ідея художнього твору. Композиція і сюжет. Мова художнього твору. Літературні роди, види, жанри. Епос, лірика, драма.
4. Запишіть висловлювання видатних людей про роль дитячої книги у вихованні дітей
5. Зі словника літературознавчих термінів запишіть тлумачення дефініцій: вірш, байка, оповідання, розповідь, повість, повість-казка, алегорія, гіпербола, метафора
6. Окресліть умови та шляхи формування читацьких інтересів та потреб дітей дошкільного віку.
7. Створіть рекламу або напишіть анотацію до улюбленого з дитинства літературного твору.

Література:

1. Богданець-Білокаленко, Н. Дитяча література як важливий складник у вихованні толерантності дітей дошкільного віку. *Acta Pedagogica Volynienses*, 2023, 1, 10–17, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.2>
2. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Тернопіль : Мандрівець, 2023. 216 с.
3. Богуш А.М. Навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот: програма та навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 136с.
4. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років. наук. керів. В.О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Бєленька, О.Л. Богініч та ін. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 304 с.
5. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Вид. 3-тє, доп. Тернопіль : Мандрівенць, 2023. 210 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/programi/2023/15.03.2023/Kompl.prohrama.rozvytku.ditey.doshk.viku.2023-SONYASHNYK> .

Тема 2. Усна народна творчість у колі дитячого читання

1. Природа фольклору, його особливості, походження та система жанрів. Фольклористика як наука.
1. Народно-педагогічні погляди українців на виховання дітей. Виховний потенціал народних традицій.
2. Особливості та характеристика основних жанрів дитячого фольклору. Ігровий фольклор та його вплив на формування особистості дитини.
3. Малі жанри українського фольклору: прислів'я, приказки, загадки, скоромовки, прикмети.
4. Виховний потенціал усної творчості народів світу. Народна педагогіка – джерело соціального виховання та засіб етнокультурного розвитку дитини.
5. Фольклор народів світу. Фольклор як засіб полікультурного виховання дітей.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Вивчіть напам'ять загадки, потішки, забавлянки, колискові пісні, щедрівки та колядки, заклички, дражнилки, лічилки, мирилки та ін.
- 2 З'ясуйте відмінність між прислів'ям і приказкою (порівняйте 5 прислів'їв і 5 приказок. Знайдіть відмінні риси).
- 3 Визначте сферу використання скоромовок.
- 4 Який прийом лежить в основі творення загадки? (покажіть це на прикладі)

- 5 Розгляньте особливості вивчення фольклору на заняттях у ЗДО.
- 6 Розробіть план-конспект інтегрованого заняття «Звичай та традиції українського народу».
- 7 Напишіть есе на тему «Дидактично-виховна цінність українського фольклору».
- 8 Підготуйте план-конспект інтегрованого заняття з розвитку мовлення із використанням усної народної творчості.

Література:

1. Андрищенко Т. К., Лохвицька Л. В. Барвисте життя: хрестоматія для читання дітям дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 344 с.
2. Білан О. І. Веселий дзвіночок. Книга для читання в дошкільному навчальному закладі. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 384 с.
3. Богданець-Білокаленко Н.І. У барвистому віночку. Хрестоматія. Навч. посібник для роботи з дітьми у дошкільн. навч. Зкладах. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 728 с.
4. Богуш А. М., Попова І. І. Весела скарбничка дідуса Сміховика: літературно-художня збірка для читання дітям дошкільного віку. Тернопіль, 2016. 272 с.
5. Богуш А., Гавриш Н., Котик Л. Методика організації художньо-мовленнєвої творчості та художньо-мовленнєвої діяльності в ДНЗ. К., 2007. 336 с.
6. Маляр Л.В., Чейпеш І.В., Кухта М.І. Дидактично-виховна цінність українського фольклору в педагогічному процесі Нової української школи «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») Випуск № 4(22) 2023. С.186-197.
7. Ходанич Л.П. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття: Монографія. Ужгород. Інф.-видавн.центр ЗППО, 2010.208 с.

Тема 3. Казка як жанр усної народної творчості й художньої словесності. Із історії становлення й розвитку літературної казки

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика казки як жанру. Особливості та виховне значення українського казкового епосу. Причини схожості сюжетів народних казок.
2. Спільні й відмінні риси народної й літературної казки.
3. Класифікація народних казок.
4. Історія становлення й розвитку літературної казки. Виникнення і розвиток літературної казки у світовій літературі.

5. Класифікація літературної казки.
6. Шарль Перро – перший письменник в Європі, що зробив народну казку надбанням дитячої літератури. Збірка «Казки моєї матері Гусині...». Особливості переробки казок, їх моральна основа. Новаторство Шарля Перро у французькій літературі. Казки Ш.Перро, що увійшли до класики світової дитячої літератури, їх фольклорна основа та особливості літературної обробки: «Червона Шапочка», «Кіт у чоботях», «Хлопчик-мізинчик», «Віслюкова шкіра», «Зачарована красуня», «Синя борода», «Попелюшка або «Кришталевий черевичок». Вплив казок Ш.Перро на подальший розвиток жанру літературної казки у світовій дитячій літературі.
7. Брати Вільгельм та Якоб Грімм. Діяльність братів Грімм у галузі збирання, вивчення і літературної обробки німецьких народних казок. Продовження і розвиток народних традицій у «Дитячих і сімейних казках» братів Грімм. Педагогічне спрямування казок: «Заєць та їжак», «Бременські музики», «Лисиця і гуси», «Попелюшка», «Мішок хитрощів», «Хоробрий кравчик», «Гензель і Гретель», «Соломинка, вуглик і біб», «Горщик каші» та ін. Багатство змісту казок, відображення народного життя, мрій про краще майбутнє, гумор, дотепність у казках.
8. Вільгельм Гауф. Біографічні відомості. Подальший розвиток німецької літературної казки у творчості В. Гауфа. В. Гауф про роль казки у вихованні дітей, особливості жанру літературної казки. Гуманістична спрямованість казок В. Гауфа («Маленький Мук», «Карлик Ніс», «Каліф-лелека»). Фантастика і реальність у казках В. Гауфа.
9. Ганс Крістіан Андерсен. Життєвий і творчий шлях письменника. Автобіографічний характер казок «Гидке каченя», «Соловей» Г.К.Андерсена, втілення гуманістичних ідей в його творах. Образи позитивних героїв у казках «Русалонька», «Снігова королева», «Дюймовочка», «Ромашка», «Стійкий олов'яний солдатик», «Соловей», «Гидке каченя» та ін. Сатиричні казки Г. –К. Андерсена: «Нове вбрання короля», «Свинопас», «Принцеса на горошині».
10. Арабські казки в дитячому читанні. Збірка казок «Тисяча і одна ніч».
11. Історія становлення й розвитку української літературної казки. Дидактична і виховна спрямованість казок (творчість Марко Вовчок, С.Руданського, Б.Грінченка, Лесі Українки, Олександра Олеся, М.Коцюбинського, М.Черемшини, І.Франка, О.Іваненко, Н.Забіли, В.Сухомлинського, В.Нестайка та ін.)
12. Сучасна літературна казка. Казкотерапія та її специфіка.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Порівняйте казки «Червона Шапочка» та «Попелюшка, або Кришталевий черевичок» та «Попелюшка» Шарля Перро та братів Грімм (результати оформте у вигляді таблиці).
2. Підготуйте повідомлення на тему: «Історія становлення й розвитку літературної казки у світовій літературі», «Історія становлення й розвитку української літературної казки», «Сучасна літературна казка».
3. Розкрийте алегорію казок «Червона Шапочка», «Синя Борода», «Кіт у чоботях», «Хлопчик-мізинчик».
4. Визначте особливості літературної казки у порівнянні з народною. Покажіть це на прикладі творів Л. Українки «Біда навчить», «Метелик», «Лілея»; І. Франка «Фарбований лис»; М. Коцюбинського «Дві кізочки», «Про двох цапків»; Н. Забіли «Сорока-білобока»; О. Іваненко «Кисличка», «Чорноморденький» (на вибір) та кількох народних казок.
5. Підготуйте план-конспект виховного заняття за темою «Ця чарівна країна Казка» , або «Подорож казками» «Зустріч із казкою» (на вибір).
6. Підготуйте повідомлення на тему: «Казка народна і казка літературна: спільні та відмінні риси», «Народна педагогіка – джерело соціального виховання та засіб етнокультурного розвитку дитини», «Фольклор як засіб полікультурного виховання дошкільників» (за вибором).
7. Підготуйте реферат на тему «Казкотерапія та її специфіка».
8. Підготуйте есе про медитативну функцію казок.
9. Запропонуйте систему дидактичних ігор та вправ за мотивами казок.
10. Напишіть казку для дітей дошкільного віку.

Література:

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість. Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. 240 с.
2. Гармаш І. Терапія казками. Київ : ВГ «Шкільний світ», 2018. 112 с.
3. Зарубіжна література для дітей: хрестоматія/ упор. А.І. Мовчун (та ін.). К.: Арій, 2011 596 с.
4. Калуська Л. В. Соняшникова школа казок: посібник для роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку за казками В.Сухомлинського. Тернопіль: Підручники і посібники, 2019, 216 с.
5. Кизилова В. Динаміка української літературної прозової казки : монографія К.: Талком, 2020. 211 с.
6. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва: Підручник. К.:ВЦ Академія, 2016. 350 с.
7. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. К.: Академвидав, 2014. 416 с.

Тема 4. Українська дитяча література XIX – початку XX ст.

Питання для обговорення

1. Творчість Тараса Шевченка. Погляди поета на освіту й виховання молодого покоління. «Букварь Южнорусский». Використання в ньому творів усної народної поезії. Твори Т.Шевченка в дитячому читанні. Пейзажна лірика Т.Г. Шевченка. Майстерність у створенні картин природи в поезіях «Тече вода з – під явора», «Ой, діброво, темний гаю», «Дивлюсь, аж світає». Картини природи і родинного побуту у віршах «Садок вишневий коло хати», «І досі сниться під горою» та ін..
2. Творчість Марка Вовчка. Історичне минуле, соціальні протиріччя, стосунки дітей, картини природи у казках Марка Вовчка «Кармелюк», «Невільничка», «Дев'ять братів і десята сестриця Галя» та ін
3. Участь Леоніда Глібова у створенні дитячої літератури. Тісний зв'язок його творчості з педагогічною діяльністю. Різноманітність жанрів: байки для дітей, віршовані казки, загадки й відгадки, ліричні поезії, пісні. Байки Л.Глібова в дитячому читанні («Вовк та Ягня», «Щука», «Коник-стрибунець», «Лисиця жалібниця», «Музики» та ін.). Засудження жорстокості, несправедливості, паразитизму, ледарства, лицемірства, підлабузництва. Ліричні вірші Л.Глібова «Веснянка», «Зимня пісенька», «Квіткове весілля». Жанрова специфіка, широке використання народної поетики, вміння автора у простій і доступній для дітей формі змінювати навколишнє оточення. Вагомий внесок Л.Глібова у створення оригінальної форми літературної загадки. Сюжети загадок, їх композиційні особливості. Образ оповідача – лагідного, жартівливого дідуса. Цікаві зразки загадки-акровірша.
4. Характеристика творчого шляху Олени Пчілки. Внесок письменниці у розвиток дитячої літератури. Жанрова різноманітність творів («З grindжолами», «Вишеньки-сережки», «Сестричка і братик», «Метелик», «Пісенька», «Люлі, люлі...». «Мама й доня», «Весняні квіти», «Як швидко літо проминуло», «До діточок», «Діточкам» та ін.). Казки О.Пчілки «Журавель та Чапля», «Казочка про Коржика». Байки «Котова наука», «Миша-городянка і Миша-хуторянка». Фольклорні записи О.Пчілки (народні пісеньки та віршики, ігри загадки, прислів'я та приказки). Сміховинки («Злодій», «Незагублений чайник», «Роботящий син», «Сміховинка», «У школі», «Приповідка про хліб» тощо).
5. Життєвий та творчий шлях Лесі Українки Поезія для дітей: «На зеленому горбочку», «Літо краснеє минуло», «Вишеньки», «Мамо, іде вже зима», Казки «Біда навчить», «Лелія», «Метелик».

6. Творчість для дітей Івана Франка. Казки «Ріпка», «Лисичка і рак», «Заєць і їжак», «Лисичка і журавель», «Три міхи хитрощів», «Фарбований лис». Дидактична і виховна спрямованість казок І.Франка. Цикл «Коли ще звірі говорили».
7. Життєвий та творчий шлях Михайла Коцюбинського, Оповідання «Ялинка», «Маленький грішник» та ін. Казки, їх значення у моральному вихованні дітей («Про двох цапків», «Дві кізочки», «Івасик і Тарасик», «Чого ж вони зраділи?», «Десять робітників», «Брати-місяці»).
8. Творчість Бориса Грінченка для дітей. Поетичні твори «На волю», «Ластівка», «Сонечко ясне встає», байка «Швидка робота». Дидактична спрямованість казок («Два Морози», «Сопілка», «Сірко», «Три бажання», «Дівчинка Леся», «Дурень думкою багатіє» та ін.). Оповідання «Украла», «Кавуни», «Олеся»
9. Поетичні твори для дітей Сидора Воробкевича «Рідна мова», «То наші любі, високі Карпати», «Веснянка», «Осінь», «Колискова», Павла Грабовського «Сонечко та дощик», «Зійшли сніги, шумить вода», «Метеличок», «Щоглик», Якова Щоголева «Травень», «Степ», «Зимній ранок», «Осінь», «Літній ранок», поезія Олександра Олеся в дитячому читанні: «О слово рідне», «Ялинка», «Снігурі», «Капустонька», «Весна», «Все навколо зеленіє...» та ін. Тематичне і жанрове розмаїття поетичних творів. Мотиви рідної природи у віршах поетів.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготуйте колективний мультимедійний інформаційний проект «Твори Тараса Шевченка у дитячому читанні»
2. Вивчіть напам'ять твори Т. Шевченка «Садок вишневий коло хати», «Зацвіла в долині», «Тече вода з-під явора» та Л.Глібова «Веснянка», «Чиж та голуб», «Зимня пісенька» (фрагмент).
3. Підготуйте реферат на одну із запропонованих тем: «Пейзажна лірика Т.Шевченка», «Образ України у творчості Т.Шевченка», «Творчість Т.Г.Шевченка – дивовижний феномен української культури».
4. Схарактеризуйте загадки та акровірші Л. І. Глібова: художня форма, образи, художні та мовні засоби педагогічна та виховна спрямованість творів цього жанру.
5. Проаналізуйте байку Л.І.Глібова «Коник-стрибунець»: тематика, проблематика, образи, мовні та художні засоби, виховне та пізнавальне значення
6. Порівняйте казки Олени Пчілки та українські народні казки «Лисичка-сестричка і Вовк-панібрат», «Казочка про Козу-дерезу», «Коза-дереза».

7. Підготуйте оригінальні повідомлення на теми: «Біографія Олени Пчілки», «Цікаві факти із біографії Лесі Українки».
8. Напишіть відгук на книгу Олени Пчілки для дітей «Давня хатка».
9. Вивчіть напам'ять поезії для дітей Олени Пчілки та Лесі Українки.
10. Проаналізуйте казку Лесі Українки «Біда навчить»: тема, ідея, майстерність автора в зображенні персонажів-птахів. Сформулюйте до тексту казки 10 запитань.
11. Підготуйте і презентуйте інформаційні мультимедійні проекти на тему «Життя і творчість Олександра Олеся», «Життєвий та творчий шлях Михайла Коцюбинського», «Педагогічна та літературна діяльність Бориса Грінченка»
12. Напишіть реферат на тему: «Концепція символізму у поезіях Олександра Олеся», «Фольклорна основа казок Олександра Олеся», «Творча реалізація поета у дитячій літературі».
13. Вивчіть напам'ять поезії для дітей Сидора Воробкевича, Павла Грабовського, Якова Щоголева, Олександра Олеся (на вибір)

Література:

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість. Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. 240 с.
2. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: збірник науково-методичних статей. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2013. 132 с.
3. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс : навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ: Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с.
4. Літературознавча енциклопедія: у 2-х томах. / [авт.-укладач. Ю. Ковалів]. К.: ВЦ «Академія», 2007.
5. Мацевко-Бекерська Л.В. Дитяча література та практикум виразного читання: Навчально-методичний посібник. Львів, Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005.

Тема 4. Дитяча література новітнього періоду

Питання для обговорення

1. Поетичні твори для дітей Павла Тичини («А я у гай ходила», «Гаї шумлять», «Йде весна», «Хор лісових дзвіночків») та Максима Рильського («Мова», «Шевченко», «Журавлина пісня», «Річка», «Білі мухи», «Віє вітер з-під воріт...»)

2. Творчий шлях Марійки Підгірянки. Зв'язок педагогічної діяльності з літературною. Жанрова різноманітність творів письменниці для найменших читачів. Тематичне розмаїття віршів поетеси із збірки «Мої пісні». Збірка Марійки Підгірянки «Безконечні казочки». Зв'язок із фольклором, щедre використання народних традицій.
3. Творчість Олександра Копиленка Тема дитячої дружби, ролі педагога у вихованні дітей («Секрет», «Воликове нещастя»). Твори письменника про дітей воєнних та післявоєнних років («Сонце», «Хата хлопчика-мізинчика»), цикл оповідань про природу «Як вони поживають».
4. Твори для дітей та про дітей Олеса Донченка «Подорож до млина», «Хлопчик з дитбудинку», «Голубий гвинтик», «Золоте яєчко» Шкільна тематика у творчості О.Донченка «Юрко Васюта» та «Золота медаль»
5. Творчий шлях Наталі Забіли. Жанрова різноманітність творів письменниці. Висока майстерність у побудові сюжетів, створенні дитячих характерів. Тема раннього дитинства в творчості Н.Забіли («Ясочкина книжка», «Про дівчинку Маринку», «Катруся велика», «Катруся і Павлусь»). Розуміння письменницею дитячої душі. Казки Н.Забіли для наймолодших читачів: «Сорока-білобока», «Казка про Півника та Курочку і хитру Лисичку». Переказ народних казок – збірка «Під дубом зеленим», «Прабабині казки». Щедre використання сюжетів та образів дитячого фольклору. Тема раннього дитинства в творчості Н.Забіли («Ясочкина книжка», «Про дівчинку Маринку», «Катруся велика», «Катруся і Павлусь», «Ми із братиком», «Про дівчинку, яка нічого не їла», «Марина Дмитрівна», «Скільки нас», «Мамине свято», «У космосі», «Барвінок», «Гусінь»). Розуміння письменницею дитячої душі. Пізнавальне та естетичне значення віршів Н.Забіли про природу. Цикл «Навесні та влітку», «Восени та взимку», «Проліски», «Прогулянка до лісу», «Дванадцять місяців», «Казки лісової кринички». Майстерність письменниці у змалюванні краси і багатств природи. «Весела абетка», «Веселий рахунок» – енциклопедія Н.Забіли для маленьких дітей. Тематичне багатство книг «У широкий світ», «Коли зійде місяць», «Про ліниву дівчинку», «Дивовижні пригоди Юрчика та його дідуся», «Чарівна хустина», «Три вишеньки». Образи дітей, гумор у творах.
6. Творчий шлях Оксани Іваненко. Казки про моральне виховання дітей (зб. «Великі очі»: «Сандалики, повна скорість», «Чудесна квітка», «Лісові казки», «У першому класі»).
7. Творчий шлях Марії Познанської. Жанрове і тематичне багатство творів поетеси для дітей. Збірки віршів «Мій квітник» та «Про золоті руки». Тематичне багатство поезій для найменших читачів «Ой коту-коточку,

- «Коза», «Корівка», «Моя ляля», «Здрастуй, сонечко», «Сніг іде», «Новачок Тарас», «Коли киця любить, коли сердиться», «Півень», «Зайчики», «Здрастуй, хлопчику маленький!», «Права ж, мамо, я великий?», «Вітер», «Горобина», «Лютий», «Конвалії» та ін.
8. Тема природи у творах для дітей Юрія Збанацького: «Чого сміялись рибки», «Казка про братика та сестричку».
 9. Твори Миколи Трублаїні для дітей: оповідання «Волохан», «Пустуни на пароплаві», «Крила рожевої чайки», казки «Мандри Закомарика», «Про дівчинку Наталочку та сріблясту рибку» та ін.
 10. Василь Сухомлинський. Оповідання зі збірок «Пшеничний колосок» та «Гаряча квітка» («Сьома дочка», «Райдуга в бурульці», «Через потік», «Найкрасивіше і найбрудніше», «Чому заплакав Петрик», «Красиві слова і красиве діло», «Пурпурова квітка», Скільки ж ранків я проспав!», «Безрідний дятел», «Краса, натхнення, радість і таємниця», «Соромно перед соловейком», «Що краще?», казка «Флейта і вітер» та інші твори письменника).
 11. Твори для дітей Віктора Кави («Юля», «Добраніч, мамочко!», «Гроза над луками», «Мені не страшно», «Він живий!», «Вітя на вулиці», «Я і мій телевизор» та ін).
 12. Твори Василя Чухліба у дитячому читанні. Оповідання «Як сонце сходить», «Брилик», «Голубий дощик», «Чи далеко до осені», «Зимова казка», «Велика сила», «Обруч» та ін.
 13. Творчий шлях Платона Воронька. Тематика творів письменника для дітей. Збірки «Читаночка», «Малятам – соколятам», «Сніжна зіронька горить», «Облітав журавель», «До нас наближаються зорі», «Колисанки», «Всім по сім». Актуальність тематики віршів. Змалювання картин дитинства, праці («У нас зробили дощ», «Поливала я порічки», «А у нас ростиме ліс», «Оленка маленька», «Картина» тощо). Майстерність поетичних мініатюр. Казки П.Воронька («Чотири вітри», «Спір», «Цап - забіяка», «Лісовий гомін», «Лісова казка», «Нехо – Него», «Казка про сніжину – краплину», «Казка про незвичайні покупки», тощо). Використання фольклорних традицій. Образність, гумор, дотепність.
 14. Тематичне розмаїття творів Грицька Бойка. Жартівливі вірші, скоромовки-спотиканки, загадки. Збірки «Цікаві пригоди», «Суперечка», «Будемо шахтарями», «1 раз у перший клас» та інші. П'єси-казки «Космічна подорож», «Про Андрійка і Терпця». Перекладацька діяльність Грицька Бойка.

- 15.Творчість Василя Симоненка. Поезія «Лебеді материнства» («Виростеш ти сину...»), «Моя мова», віршовані казки для дітей «Цар Плаксі́й та Лоскотон», «Подорож у країну Навпаки».
- 16.Творчий шлях Дмитра Павличка. Збірки поезій і казок для дітей «Зернина» («Золотий олень», «Дядько Дош», «Де найкраще місце на землі», «Рідна мова», «Обруч», «Смерічка», «Плесо», «Заєць», «Соняшник», «Мрія» тощо) Поема-казка «Золоторогий олень», казка «Пригоди кота Мартина».
- 17.Творчість Івана Драча. Книга для дітей «Лист до калини» («Балада про соняшник», «Самотня ластівка» «В товаристві джмеля»).
- 18.Поетичні збірки для дітей Михайла Стельмаха «Жнива», «Колосок до колоска», «Живі вогні» «Весна-весняночка», «У сестрички дві косички», «В їжаковім вітряку», «Як журавель збирав щавель», «Бурундукова сім'я», «Цапків урожай», «Літо-ліло», «Лісова казка», «Непослушко довгі вушка і дзвоник», «Гуси-лебеді летять», «Щедрий вечір». Віршовані казки Михайла Стельмаха: «Заячий секрет», «Що посієш, те й пожнеш», «Чому кріт не з'являється на світ?», «В їжаковім вітряку», «Бурячок і їжачок» та казка у прозі – «Хатка у березовому лісі»
- 19.Творчий шлях Ліни Костенко. Збірка творів для наймолодших читачів «Бузиновий цар»: «Телеграма-блискавка», «Польові дзвіночки», «Чародійне слово», «Бабуся-ягуся», «Сунічки», «Соловейко застудився», «Горобець із білою бородою», «Здивовані квіти», «Вже брами літа замикає осінь», «Дід Ревило», «Мурашки думають про зиму», «Березовий листочок», «Баба Віхола», «Заячий карнавал» «Перекинута шпаківня», «Бузиновий цар» та ін.
- 20.Світ дитинства у творах Всеволода Нестайка: «В Країні Сонячних Зайчиків», «Незвичайні пригоди в лісовій школі», «Пригоди журавлика», «Неймовірні детективи», «Загадка старого клоуна», «Чарівні окуляри».
- 21.Твори Миколи Сингаївського у дитячому читанні. Виховне та освітнє значення творів письменника для дітей. Аналіз збірок поета: зб. «Стежка до криниці», зб. «Метелик у портфелі», зб. «Листи до всіх». Оповідання та казки М.Сингаївського для дошкільного віку: збірка «Їжакова книжка» («Про «Їжакову книжку», «Звідки у їжака колючки», «Їжачок-співачок», Їжачок і струмок», «Їжачок-помічник», «Як їжачок над лугом літав» та інші твори).

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготуйте мультимедійну презентацію на тему: «Педагогічна діяльність та літературна творчість Марійки Підгірянки», «Основні чинники формування світоглядних позицій та педагогічних поглядів Василя

Сухомлинського», «Творчий шлях Наталі Забіли», «Творчість для дітей Оксани Іваненко», «Творчість для дітей Платона Воронька», «Твори Миколи Сингаївського у дитячому читанні» .

2. Розкрийте освітньо-виховний потенціал та методичні аспекти опрацювання в ЗДО творів В.Сухомлинського.
3. Розробіть план-конспект заняття з художньої літератури «Казки В.Сухомлинського».
4. Розробіть план-конспект інтегрованого заняття з використанням творів В.Сухомлинського.
5. Порівняйте казку братів Грімм «Вовк та семеро козенят» і Н.Забіли «Вовк і козенята». Зверніть увагу на схожість та відмінність сюжетних ситуацій.
6. Порівняйте казки Н.Забіли «Рукавичка», «Плесканчик» (зб. «Під дубом зеленим») та українські народні казки «Рукавичка», «Колобок». У чому полягає схожість та відмінність сюжетних ситуацій? (Відповіді оформте у вигляді таблиць).
7. Прочитайте вірші «Липка», «Облітав журавель», «Ніколи не хвались» П.Воронька, визначте їх тему та ідею. Вивчіть один із цих творів напам'ять (або ін. за власним бажанням).
8. Прочитайте вірші «Де найкраще місце на землі», «Птиця», «Яблуко» Д.Павличка; «Лебеді материнства» В.Симоненка; «Перекинута шпаківня» Л. Костенко, визначте їх тему та ідею. Вивчіть один із цих творів напам'ять (або ін. за власним бажанням).
9. Розробіть систему питань до одного із творів М.Сингаївського, О.Копиленка, О.Донченка, Ю.Збанацького, М.Трублаїні, В.Кави, В.Чухліба, К.Перелісної та ін. (на вибір студента),
10. Підготуйте презентацію «Діти в повістях В. Нестайка»
11. Вивчіть напам'ять поезії для дітей П.Тичини, Марійки Підгір'янки, Н.Забіли, М. Познанської, Платона Воронька, Грицька Бойка, В.Симоненка, Д.Павличка, Л. Костенко та ін.

Література:

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість. Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. 240 с.
2. Кизилова В. Динаміка української літературної прозової казки : монографія К. : Талком, 2020. 211 с.
3. Качак Т. Літературна освіта молодших школярів. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2016.

4. Калуська Л. В. Соняшникова школа казок: посібник для роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку за казками В.Сухомлинського. Тернопіль: Підручники і посібники, 2019, 216 с.
5. Маляр Л.В., Русин Е.Ю. Пейзажна лірика Марійки Підгірянки як засіб патріотичного та екологічного виховання дітей дошкільного віку. Збірник Міжнародної науково-практичної конференції «Сталий розвиток суспільства в епоху цифровізації: наука, освіта та інновації» 23 листопада 2024 року в м. Орхус, Данія. С. 25-27. URL: https://drive.google.com/file/d/1PWjxpH4Ye5QYIJ4fhqt_9Cb8AZYZZg-z/view

Тема 5. Сучасна література для дітей. Література для дітей незалежної України

Питання для обговорення

1. Творчість Ганни Чубач – збірки дитячих віршів патріотичного змісту «Батьківщина Україна», «Україна-рідний край», вірші та казки зі збірок «Йшла синичка до кринички», «Жук малий і волохатий», «Веселі вірші», «Вивчаймо самі», «Сонячна абетка», «Алфавітні усмішки», «Малюємо, читаємо, пишемо», «Черпаха Аха», «Прикмети – не секрети», «Десять бджілок», «Абетки: Весела. Крилата. Смачна», «Весела книжечка», «Букварик. Я збираюся до школи», «Мрійники» вірші та розмальовки, казочки «Лисий кіт Івашко», «У лісочку на пеньочку», «Біла чапля», «Дурна робота», «Сніговий король», «Хвалько», «Їжачок і Слимачок» та ін.
2. Творчість для дітей Анатолія Качана: збірки «Берегові вогні», «Гуляє парус на Лимані», «До синього моря хмарина пливе», «Журавель щипав щавель», «За нашим садом грає море», «Ліниві вареники: вірші-безконечники», «Листи з осіннього саду», «По дорозі їхав віз: гра зі словами-двійниками», «Прощання з літом», «Світанок року», «Хвиля хвилю доганяє», «Чари ворожбита».
3. Творчість Ігоря Січовика: дитячі віршовані казки «Хитра киця», «Сірничок», «Лісник-чарівник», «Таємниця острова Коралів», «Чорний дощ», автор понад три сотні загадок, тисячі скоромовок, ігри з буквами і словами «Словограй» і «Мовограй», дитячі книги «Веселі загадки», «Казки та казочки», «Спритні пальчики», «Котячі дражнилки», «Тисяча скоромовок» та ін.
4. Творчість Віри Багірової для дітей: вірші, п'єси, казки, оповідання, повісті, сценарії свят. Книги «Їхав автобус», «Водиграй», «В'язанчик», «Бубликовий куц», «В'язанчик та Чугайстрова сопілка» «Бог любить

нас», «Гуцулик», «Крапельки дощу», «Хай Бог вас береже», «Свята земля», «Таїнство пречистого милосердя», «Ялинка», «Анелі», «Первоцвіт: музичний збірник», «Шурхотина: музична казка», «Дванадцять свят», «Жива вода», «Славення», «Вишиванка», «Гарячі сонечка», «Ми чекаємо Миколая», «Золота Пасха», «Мій край», «Галичаночка», «Тарасова Україна», «Таємниця місячного сяйва», «Пісня з казкою гуляла», «Україна славні діти», «Творіння Божої краси» та «Церковна абетка».

5. Творчість Василя Шевчука: поетичні книжки для дітей «У труді зростаємо», «Гілка яблуні», «Довгоногі косарі», «На зеленому роздоллі», «Ходімо весну зустрічати!» науково-популярний нарис «Синочок сонця», збірка оповідань «Як Андрійко біди позбувся».
6. Творчість Нелі Шейко-Медведевої для дітей: збірки п'єс-казок для дітей «Квітка щастя», «Чари осіннього лісу», «Зачаклована карета».
7. Художні твори, які допомагають українським дітям пережити жахіття війни: Володимир Чернишенко «Битва за місто», Катерина Тихозора «Дім», Зоряна Живка «Півник», Таня Стус «Темні історії маленьких і великих перемог», Катерина Єгорушкіна «Мої вимушені канікули» та ін.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготовка повідомлення і навчально-методичних матеріалів про письменників за визначеним планом.
 - Розповідь про життєвий шлях письменника.
 - Аналіз творчості для дітей: а) жанри, в яких працює; б) ідейно-тематичне спрямування творів; в) характеристика образів; г) особливості індивідуального стилю; д) пізнавальне, виховне, естетичне значення творів
 - Портрет письменника, художні тексти (не менше 10 поетичних, 5 прозових (повісті (уривки 10-15 сторінок), оповідання, новели тощо) і матеріали за творчістю письменника чи про нього з періодики, вказати використану літературу чи інтернет-ресурси. Кожен студент обирає для повідомлення чи реферату творчість одного письменника.
2. Напишіть реферат на тему: «Основні тенденції розвитку сучасної української поезії для дітей», «Особливості тематичного та жанрового розвитку сучасної української прози для дітей».
3. Зробіть (письмово) огляд сучасних періодичних видань для дітей.
4. Зробіть огляд збірок для дітей дошкільного віку. Визначте морально-етичне спрямування творів.
5. Вивчіть напам'ять поезії для дітей Г.Чубач, А.Качана, І.Січовика, В.Голобородька, М.Грігоріва, Г.Кирпи, О.Кротюк, Н.Горик, Г.Ткачук та ін.

6. Створіть дидактичні ігри з використанням літературних текстів Г.Чубач, А.Качана, І.Січовика, В.Голобородька, Нелі Шейко-Медведєвої, В.Багірової, Г.Кирпи, О.Кротюк, Н.Горик, Г.Ткачук, В.Шевчука та ін. для дітей дошкільного віку.
7. Розробіть плани конспекти інтегрованих занять у різних вікових групах ЗДО із використанням творів сучасної дитячої літератури.

Література:

1. Богданець-Білоskalенко, Н. Дитяча література як важливий складник у вихованні толерантності дітей дошкільного віку. *Acta Pedagogica Volynienses*, 2023, 1, 10–17, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.2>
2. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Тернопіль: Мандрівець, 2023. 216 с.
3. Богуш А.М. Навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот: програма та навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 136с.
4. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років. наук. керів. В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч та ін. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 304 с.
5. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Вид. 3-тє, доп. Тернопіль: Мандрівець, 2023. 210 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/programi/2023/15.03.2023/Kompl.prohrama.rozvytku.ditey.doshk.viku.2023-SONYASHNYK>
6. Мацевко-Бекерська Л.В. Дитяча література та практикум виразного читання: Навчально-методичний посібник. Львів, Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005.

Тема 6. Українська література для дітей на початку ХХІ ст.

Питання для обговорення

1. Творчість Івана Андрусяка: віршовані казки: Зайчикова книжечка», «Зайчикове Різдво», «Звіряча абетка», казка-гра «Магазин невидимих речей», казки «Морськосвинський детектив», вірші «М'яке і пухнасте», «Чупакабра та інші зайчики. Усе солодший сад», «Кабан дикий — хвіст великий», «Абетка-прозивалка», «Лякація: нові вірші для дітей», повісті, повісті-казки та оповідання: «Стефа і Чакалка», «Друга історія Стефи і Чакалки», «Стефа і Чакалка. Видання друге, ще капосніше», «Вісім днів із життя Бурундука», «Закоханий Бурундук та інші розбишацькі історії», «28 днів із життя Бурундука», історично-пригодницька повість «Сірка

на порох», пригодницькі та історично-пригодницькі оповідання «Нечиста сила та інші капосні історії» та ін.

2. Творчість Юрія Бедрика: книжки віршів для дітей «Тьотя Бегемотя», «Снюсь-нюсь-нюсь».
3. Творчість Василя Голобородько: збірки дитячої поезії «Віршів повна рукавичка», «Соловейків теремок», «Хлопчик малює літо».
4. Михайло Григорів: поетичні збірки для дітей «Вези мене, конику», «Зелена квітка тиші».
5. Роман Скиба: книги для дітей – «Зайчик і дощик», «Кожному по скибці», «Кольоровинки», «Рибне місце», «Перевіршики», «Баламутинки».
6. Сергій Пантюк: збірка дитячих віршів «Неслухняники».
7. Творчість Галини Кирпи: поетичні книжки «День народження грому», «Гостини», «Цвіт королевий», «Ковток тиші», «Слон мандрує до мами»; віршів та оповідань «Чарівний вузлик».
8. Мар'яна Савка: – авторка книжок для дітей: «Чи є в бабуїна бабуся?», «Лапи і хвости», «Казка про Старого Лева», «Босоніжки для стоніжки», «На болоті», «Тихі віршики на зиму».
9. Творчий доробок Оксани Кротюк для дітей: збірки «Неслухняне левеня», «Найкраща земля», «Абетка», «Веселі єноти», «В зоопарку», «Чорне море й синій кит», «Каламар», «Чап-чалапу, гусоньки!», «От би мені коника», «Прилетіла пташечка», «Купці, купці, гусочко!», «Михлик їде на море», «Рукавичка для носа», «Песик Чапа».
10. Творчість Ніни Горик: збірка поезій для дітей «Погожою дниною над Україною».
11. Леся (Лариса) Мовчун – авторка поетичних, драматичних та прозових творів для дітей. Книги Л.Мовчун: «Неслухняні яблучка»: Вірші для дітей, «Чепуриться черепаха»: Скоромовки, «Відцвітають птахи»: Поезії, «Кактусове королівство»: Казки для малят, «Ви такого ще не чули?» Вірші, «Мовна лікарня. Пригоди Лерки Севрючки і цікаві завдання з культури мови», «Усе підростає» Поезія, «Арфа для павучка», «Про цікавих тварин загадки малим», «Цікава розмова про мову. Чого тобі не розповіли на уроці», «Рожевий записник детектива Стасика»: Повість-казка, «Бабай-Ага і козак Невидим».
12. Творчість Зірки Мензатюк: збірки казок «Тисяча парасольок», «Київські казки», «Казочки-куцохвостики», «Як до жабок говорити», «Арніка» – казка про найчарівніше зілля Карпат, «Макове князювання», книжки «Мільйон мільйонів сестричок», «Наші церкви: історія, дива, легенди», «Таємниця козацької шаблі», «Катрусині скарби».

- 13.Олександр Гаврош: дитячі книжки – «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу», «Пригоди тричі славного розбійника Пинті», «Галуна-Лалуна або Іван Сила на острові Щастя», «Олександр Гаврош про Григора Пинтю, Олександра Духновича, Івана Силу, Адальберта Ерделі, Августина Волошина», «Дідо-Всевідо», «Розбійник Пинтя у Заклятому місті», «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу», «Різдвяний песик», «Легенди Срібної Русі», «Пригоди тричі славного розбійника Пинті», «Закохані казки», «Музей пригод», «Різдвяна історія ослика Хвостика», «Врятувати Тараса Шевченка», «Героїчні канікули», «Казки для Елізи» та ін.
- 14.Олександр Дерманський: книги для дітей «Чудове Чудовисько», «Король буків, або Таємниця Смарагдової Книги». «Бабуся оголошує війну», «Царство яблукарство», «Корова часу», «Казки Дракона Омелька», «Лавка тітоньки Мальви», «Царство яблукарство», «Чудове чудовисько в Країні Жаховиськ», «Корова часу», «Казки Дракона Омелька», «Чудове Чудовисько і Погане Поганисько», «Крамничка тітоньки Мальви», «Бигимоти – не медмеді», «Маляка – принцеса Драконії», «Маляка і Навіжений дракон», «Маляка і Гаплик», «Стонадцять халеп Остапа Квіточки», «День народження привида», «Коли Онисько був малесенький», «Казки про все на світі», «Жменька тепла для мами» та ін.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготуйте відгук на книги для дітей, написані сучасними українськими письменниками («Іван Андрусак про Дмитра Туптала, Григорія Квітку Основ'яненка, Тараса Шевченка, Ніла Хасевича, Олексу Довбуша». Олександр Гаврош: «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу», «Пригоди тричі славного розбійника Пинті», «Олександр Гаврош про Григора Пинтю, Олександра Духновича, Івана Силу, Адальберта Ерделі, Августина Волошина» тощо). За власним вибором.
2. Зробіть аналіз художнього твору сучасного письменника (на власний вибір) за схемою: 1. Дата написання або першої публікації. Життєві обставини, що вплинули на написання твору. Визначення складових сюжету: пролог, експозиція, зав'язка, перипетії, кульмінація, розв'язка, епілог. 1.1. Мотивація ключових сюжетних елементів. 1.2. У масштабному творі виділення домінуючих персонажів, їх роль у розвитку сюжетних ліній. 2. Композиція твору. 3. Функція окремих персонажів. 3.1. Образ героя (героїв). 3.2. Засоби створення типу героя. 4. Особливості оповіді (автор, оповідач, герой). 5. Особливості стилю. 6.

Жанр твору. 7. Пояснення назви. 8. Зв'язок назви із складовими внутрішньої форми твору.

Схема аналізу віршованого твору: 1. Дата написання (першої публікації). Життєві обставини, що мали безпосереднє відношення до написання твору. 2. Виявлення сюжету твору або ліричного сюжету з усіма його складовими. 3. Композиція. 4. Віршова організація твору. 5. Жанр. 6. Образ ліричного героя. 7. Пояснення назви.

3. Зробіть огляд, рецензування сучасних періодичних видань для дітей дошкільного віку.
4. Підготуйте комікси для дітей дошкільного віку за мотивами художніх творів.
5. Зробіть огляд, напишіть відгуки на сучасні книги для дітей, написані українськими письменниками: І.Андрусом, Ю.Бедриком, В.Голобородьком, М.Григорівим, Р.Скибою, С.Пантюком, Г.Кирпою, М.Савкою, О.Кротюк, Н.Горик, Л.Мовчун, З.Мензатюк, Г.Ткачук, Л.Повх, Г.Малик, О.Гаврошем, О.Дерманським та ін.
6. Зробіть анотацію на сучасну дитячу книжку як засіб заохочення до читання. Напишіть анотацію до збірки одного з сучасних авторів творів для дітей (за вибором студента)
7. Проведіть дослідження:
 - Роль дитячої літератури в формуванні національної самосвідомості та світоглядних позицій дитини.
 - Підготовка до сприйняття художнього твору в структурі виховного заняття.
 - Твори сучасних авторів на сторінках дитячих часописів
 - П'єси-казки в сучасному дитячому читанні
 - Образи природи в літературі для дітей. Функціональне навантаження.
 - Автобіографічні твори про дитинство в дитячій літературі.
 - Особливості розкриття гендерних стереотипів у літературі для дітей.
 - Дитяча художня книжка як засіб навчання, виховання і розвитку.
 - Ілюстрація у книзі для дітей, яка їх роль?
8. Підготуйте презентацію на тему «Дитяча періодика ХХІ століття», «Дитяча книга ХХ століття», «Дитяча книга ХХІ століття», «Зарубіжна дитяча література», «Літературна зарубіжна казка. Казки народів Європи. Проблеми, мотиви, образи дітей».

Література:

1. Богданець-Білокаленко, Н. Дитяча література як важливий складник у вихованні толерантності дітей дошкільного віку. *Acta Pedagogica Volyniensis*, 2023, 1, 10–17, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.2>

2. Богданець-Білоskalенко Н.І. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX ст. – початку XXI ст.: навчальний посібник К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 480 с.
3. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Тернопіль: Мандрівець, 2023. 216 с.
4. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс: навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ: Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с
5. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: збірник науково-методичних статей. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2013. 132 с.
6. Качак Т. Б. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва поч. XXI ст. Монографія. К.: Академвидав, 2018. 420 с.

Тема 7. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття

Питання для обговорення

1. Етнопедагогіка дитячого фольклору регіону Карпат.
2. Дитяча література Закарпаття як засіб розумового розвитку та виховання (логорифи О.Духновича, загадки В.Ладижця, С.Жупанина, Лідії Повх-Ходанич, ігрові вірші Марійки Підгірянки, Б.Салаї, Г.Малик, Ю.Шипа, оповідання М.Томчанина, Ю.Керекеша, повісті І.Невицької, О.Маркуша, В.Ладижця, Г.Малик, казки С.Панька, В.Шкірі, драми Д.Кешелі, В.Густі, Г.Малик та ін.
3. Патріотичне виховання засобами крайової дитячої літератури. Патріотична лірика О.Духновича, В. Гренджі-Донського, Марійки Підгірянки, Ю.Боршоша-Кум'ятського. Тема рідного краю у віршах В.Ладижця «Гуцулик», «На полонину», «Мов журавлі, вози курличуть», «Вербички», С. Жупанина «Чабанець», «Вівчарський вогник», «Гірська стежинка», «Журавлик», «Чабанова сестричка», В. Фединишинця «Сінокіс», Г.Малик «Полонинський дощик», Л.Повх «Наші гори», зб. поезій «Наше місто превеселе» та ін.
4. Моральне виховання засобами дитячої літератури Закарпаття. Змістове наповнення букваря О.Духновича «Книжиця читалная для начинающих» як зведення правил для школяра як поводитися відповідно до норм християнської моралі. Вірші «Радість весни», «Про шкільні радості», «Загадки», «Афоризми». Творчість В. Гренджі-Донського, Ю.Боршоша-Кум'ятського, Ф.Потушняка, Ю.Гойди, Ю.Керекеша, І.Чендея,

В.Ладижця С.Жупанина, П.Скунця, Лідії Повх-Ходанич, П.Ходанича, Г.Малик, О.Гавроша та ін)

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготуйте есе на тему «Етнопедагогіка дитячого фольклору регіону Карпат».
2. Запишіть від бабусь та дідусів колискові пісні, легенди перекази та інші зразки дитячого фольклору і зробіть книжечку «Фольклор моєї родини».
3. Підготуйте реферат на тему «Модель формування особистості у новітній дитячій літературі на Закарпатті».
4. Зробіть огляд літературно-критичних матеріалів про творчість для дітей В.Гренджі-Донського, Ю.Боршоша-Кум'ятського, Ф.Потушняка, Ю.Гойди, Ю.Керекеша, І.Чендея, В.Ладижця С.Жупанина, П.Скунця, Лідії Повх-Ходанич, П.Ходанича, Г.Малик, О.Гавроша та ін
5. Вивчіть напам'ять поезії для дітей О.Духновича, В.Гренджі-Донського, Марійки Підгірянки, Ю.Боршоша-Кум'ятського, В.Ладижця, С.Жупанина, Г.Малик, Л.Повх та ін.
6. Проведіть дослідження на тему «Літературне краєзнавство як засіб розвитку морально-етичних світоглядних позицій дітей дошкільного віку», або «Формування полікультурної компетентності дошкільників засобами літературного краєзнавства».
7. Розробіть план-конспект заняття із використанням літературного краєзнавства.

Література:

1. Жупанин С.І. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник у 2-х книгах. Кн. 1. К.: Рута, 2003.176 с.
2. Жупанин С.І. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник у 2-х книгах. Кн. 1. К.: Рута, 2003.224
3. Закарпатська література для дітей ХХ століття: Антологія. Упорядкування, передмова та підготовка текстів Г.Малик. Ужгород: Закарпаття, 2004. 592с.
4. Ходанич Л.П. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття: Монографія. Ужгород. Інф.-видавн. центр ЗППО, 2010.208 с.
5. Хланта І.В. Літературне Закарпаття у ХХ столітті: Біобібліографічний покажчик. Ужгород: Закарпаття, 1995. 292с.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Богданець-Білоskalенко, Н. Дитяча література як важливий складник у вихованні толерантності дітей дошкільного віку. *Acta Pedagogica Volynienses*, 2023, 1, 10–17, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.2>
2. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Тернопіль: Мандрівець, 2023. 216 с.
3. Богуш А.М. Навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот: програма та навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 136с.
4. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років. наук. керів. В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч та ін. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 304 с.
5. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Вид. 3-тє, доп. Тернопіль : Мандрівець, 2023. 210 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/programi/2023/15.03.2023/Kompl.prohrama.rozvytku.ditey.doshk.viku.2023-SONYASHNYK>
6. Калуська Л. В. Соняшникова школа казок: посібник для роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку за казками В.Сухомлинського. Тернопіль: Підручники і посібники, 2019, 216 с.
7. Кизилова В. Динаміка української літературної прозової казки: монографія К.: Талком, 2020. 211с.
8. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва: Підручник. К.:ВЦ Академія, 2016. 350 с.
9. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. К.: Академвидав, 2014. 416 с.
10. Качак Т. Б. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва поч.. ХХІ ст.. Монографія. К.: Академвидав, 2018. 420 с.
11. Ходанич Л.П. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття: Монографія. Ужгород. Інф.-видавн.центр ЗІППО, 2010. 208 с.

ХРЕСТОМАТІЇ ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ У НАЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗДО

1. Андрющенко Т. К., Лохвицька Л. В. Барвисте життя: хрестоматія для читання дітям дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 344 с.

2. Білан О. І. Веселий дзвіночок. Книга для читання в дошкільному навчальному закладі. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 384 с.
3. Богданець-Білоskalенко Н.І. У барвистому віночку. Хрестоматія. Навч. посібник для роботи з дітьми у дошкільн. навч. Зкладах. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 728 с.
4. Богуш А. М., Попова І. І. Весела скарбничка дідуся Сміховика: літературно-художня збірка для читання дітям дошкільного віку. Тернопіль, 2016. 272 с.
5. Богуш А., Гавриш Н., Котик Л. Методика організації художньо-мовленнєвої творчості та художньо-мовленнєвої діяльності в ДНЗ. К., 2007. 336 с.
6. Зарубіжна література для дітей: хрестоматія / упоряд.: А.І. Мовчун [та ін.]. К.: Арій, 2011. 592 с.
7. Закарпатська література для дітей ХХ століття: Антологія. Упорядкування, передмова та підготовка текстів Г.Малик. Ужгород: Закарпаття, 2004. 592 с.
8. Калуська Л. В. Соняшникова читанка: хрестоматія для читання дітям раннього та дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 368 с.
9. Середа І. В. Дитяча дошкільна література та виразне читання: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів Миколаїв: Видавець Румянцева Г. В., 2023. 142 с.
10. Хрестоматія для читання. Твори для дітей 5 року життя / уклад. А.А.Ємець, О. М. Коваленко, О.В. Шапка. Х.: Вид. група «Основа», 2017. 256 с.

Допоміжна література

1. Аніщук А, Мойсеєнко Ю. Дитяча література як засіб формування світосприйняття у дітей 4-6 років. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 28, том 1, 2020 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/28.208562>
2. Богданець-Білоskalенко Н.І. Дитяча література. Твори українських письменників II половини ХХ ст. – початку ХХІ ст.: навчальний посібник К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 480 с.
3. Богданець-Білоskalенко Н.І. Українська дитяча література. Маловідомі твори українських дитячих письменників II половини ХІХ ст. – I половини ХХ ст. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 280 с.
4. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість. Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. 240 с.
5. Гармаш І. Терапія казками. Київ: ВГ «Шкільний світ», 2018. 112 с.

6. Жупанин С.І. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник у 2-х книгах. Кн. 1. К.: Рута, 2003.176 с.
7. Жупанин С.І. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник у 2-х книгах. Кн. 1. К.: Рута, 2003.224 с.
8. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс: навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ: Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с.
9. Мацевко-Бекерська Л.В. Дитяча література та практикум виразного читання: Навчально-методичний посібник. Львів, Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005.
- 10.Маляр Л.В., Чейпеш І.В., Кухта М.І. Дидактично-виховна цінність українського фольклору в педагогічному процесі Нової української школи «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») Випуск № 4(22) 2023. С.186-197.
- 11.Маляр Л.В., Русин Е.Ю. Пейзажна лірика Марійки Підгірянки як засіб патріотичного та екологічного виховання дітей дошкільного віку. Збірник Міжнародної науково-практичної конференції «Сталий розвиток суспільства в епоху цифровізації: наука, освіта та інновації» 23 листопада 2024 року в м. Орхус, Данія. С. 25-27. URL: https://drive.google.com/file/d/1PWjxpH4Ye5QYIJ4fhqt_9Cb8AZYZZgz/view

Інформаційні ресурси

1. Барабока. Простір української дитячої книги [Електронний ресурс]. Режим доступу до статей: <http://www.barabooka.com.ua/category/books/>.
2. Веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей. Режим доступу <http://www.chl.kiev.ua/>
3. Весела абетка. URL: <http://abetka.ukrlife.org/mamchych.html>.
4. Гнідець У. С. Інакші/інші, чужі/свої діти. Нова література [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/47>.
5. Гнідець У. С. Концептуалізація розуміння сучасної літератури для дітей та юнацтва в світлі наукової критики [Електронний ресурс] Режим доступу до статті: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/46>.
6. Качак Т. Б. Про комп'ютерний Вірус, мандри і дитинство... (рецензія) [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/72>.
7. Качак Т. Б. Дитяча література: навчально-методичний посібник (для студентів спеціальностей «Початкова освіта», «Дошкільна освіта») Івано-Франківськ: Тіповіт, 2014. 236 с. Режим доступу:

<http://194.44.152.155/elib/local/909.pdf>.

8. Краща література юним читачам [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/key/>.
9. Марчун О.В. Матеріали до вивчення дитячого фольклору : навч. посібник. К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. Ч. 1. 201 с. Режим доступу: <http://philology.knu.ua/files/2015/kids-folklore.pdf>.
10. Павленко М. Дитяча література – не сюсюкання [Електронний ресурс] Режим доступу до статті: <http://vsiknygy.net.ua/interview/575>.
11. Павленко М. Казви всіх країн, єднайтеся! [Електронний ресурс] Режим доступу до статті: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/50>.
12. Торчинська З.К. Вивчення українського дитячого пісенного фольклору у ЗДО. Режим доступу: file:///D:/znppo_2015_18_37.pdf.